

5. Філософія та енциклопедія права в Університеті Святого Володимира : у 2 кн. Кн. 1 / за ред. І. С. Гриценка ; [уклад.: І. С. Гриценко, В. А. Короткий]. – К. : Либідь, 2011. – LVIII, 500 с. – (Пам'ятки правничої думки Київського університету).

6. Філософія та енциклопедія права в Університеті Святого Володимира : у 2 кн. Кн. 2 / за ред. І. С. Гриценка ; [уклад.: І. С. Гриценко, В. А. Короткий]. – К. : Либідь, 2011. – LVIII, 500 с. – (Пам'ятки правничої думки Київського університету).

Курсант 3-го курсу ННІ № 1 НАВС

Николук Ліля Сергіївна

ОРГАНИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ – ОСОБЛИВИЙ ВИД ГРОМАДСЬКОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ З ОЗНАКАМИ ОРГАНУ ДЕРЖАВИ

Сутність місцевого самоврядування полягає в гарантованому державою праві територіальної громади, громадян та їх органів розв'язувати значну частину місцевих справ і управляти ними, діючи в межах закону, під свою відповідальність та в інтересах населення.

У структурно-організаційному плані орган державної влади являє собою певним чином організований колектив людей (одну особу), який характеризується певними органотвірними ознаками, що в сукупності дозволяють відмежувати органи державної влади від інших державних інституцій та недержавних організацій – органів місцевого самоврядування, громадських організацій, господарських товариств тощо.

Тому ми можемо зазначити, що орган місцевого самоврядування являється видом організації з ознаками органу держави, яке відображене в ст. 140 Конституції України місцевого самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання в сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України.

Територіальна організація самоврядування в Україні ґрунтується на поєднанні загальнодержавних і місцевих інтересів. [1]

До органів місцевого самоврядування, таких, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ і міст, Конституція України та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» відносять районні та обласні ради. Питання організації управління районами в містах належить до компетенції міських рад. [2]

Одного з основних ознак органу держави є функціональна взаємодія один з одним у процесі реалізації своїх повноважень, обов'язків. Органи місцевого самоврядування також мають таку ознаку, яка визначається відповідно до ст. 143 Конституції України територіальні громади села, селища, міста безпосередньо або через утворені ними органи місцевого самоврядування управляють майном, що є в комунальній власності, яку складають рухоме та нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, інші кошти, земля, природні ресурси тощо. Вони затверджують програми соціально-економічного та культурного розвитку й контролюють їх виконання; затверджують бюджети відповідних адміністративно-територіальних одиниць і контролюють їх виконання; встановлюють місцеві податки й збори відповідно до закону; забезпечують проведення місцевих референдумів і реалізацію їх результатів; утворюють, реорганізують та ліквідовують комунальні підприємства, організації і установи, а також здійснюють контроль за їх діяльністю; вирішують інші питання місцевого значення, віднесені законом до їх компетенції. [1]

Територіальні громади сіл, селищ і міст можуть об'єднувати на договірних засадах об'єкти комунальної власності, а також кошти бюджетів для виконання спільних проектів або для спільного фінансування (утримання) комунальних підприємств, організацій і установ, створювати для цього відповідні органи й служби. [3]

Органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених законом, приймають рішення, які є обов'язковими до виконання на відповідній території (ст. 144 Конституції України). [1]

Усе це дозволяє вважати, що органи місцевого самоврядування мають риси, що наближають їх до органів виконавчої влади, з якими вони тісно взаємодіють під час вирішення питань місцевого значення.

З питань здійснення повноважень органів виконавчої влади органи місцевого самоврядування підконтрольні відповідним органам виконавчої влади. Правові акти органів місцевого самоврядування, прийняті з порушенням Конституції та законодавства України, можуть бути зупинені до розв'язання питання про їх законність у судовому порядку. Шкода, завдана в результаті неправомірних рішень, дій або бездіяльності органів місцевого самоврядування, відшкодовується ними в повному обсязі за рахунок власних коштів.

До складу сільської, селищної, міської ради входять депутати, яких обирають жителі села, селища, міста на основі загального, рівного, прямого виборчого права шляхом таємного голосування строком на чотири роки (ст. 141 Конституції України).

Державний орган має державно-владні повноваження, що дозволяють йому здійснювати юридичні обов'язкові дії. Цією ознакою користується орган місцевого самоврядування, а саме: сільські, селищні, міські ради та ради районів міста мають свої виконавчі органи — виконавчі комітети. Виконавчий комітет є юридичною особою. Його утворює рада на строк своїх повноважень у складі голови відповідної ради, заступника (заступників) сільського, селищного, міського голови з питань діяльності виконавчих органів ради, керуючого справами (секретаря) виконавчого комітету, а також керівників відділів, управлінь та інших виконавчих органів ради, інших осіб. До складу виконавчого комітету сільської, селищної, міської ради за посадою входить також секретар відповідної ради. Кількісний і персональний склад виконавчого комітету визначає відповідна рада за поданням її голови. Основними структурними підрозділами виконкому є відділи й управління.

У сільських радах, що представляють територіальні громади, які нараховують до 500 жителів, за рішенням відповідної територіальної громади або сільської ради виконавчі комітети можуть не створювати. У цих випадках виконавчо-розпорядчі функції (крім розпорядження земельними та природними ресурсами) здійснює голова ради одноособово.

Перераховані повноваження належать до загальних повноважень виконавчого комітету. Крім них, він має широке коло спеціальних повноважень у окремих напрямках його діяльності: в галузі планування й обліку, бюджету та фінансів, управління комунальною власністю, розвитку місцевого господарства, охорони навколишнього природного середовища, будівництва, житлового господарства, транспорту, зв'язку, соціального обслуговування тощо. Так, виконавчий комітет розробляє й подає на затвердження ради бюджет і звіт про його виконання; забезпечує виконання затверджених радою планів приватизації об'єктів комунальної власності; припиняє або обмежує господарську діяльність підприємств (об'єднань), організацій і установ різних форм власності в разі порушення ними законодавства про охорону природного середовища; організовує місцеві ринки, сприяє розвитку всіх форм торгівлі; управляє підприємствами й організаціями транспорту та зв'язку, що належать до комунальної власності; реєструє право власності, право користування землею, підприємства, організації і установи, громадські формування; звертається до суду про визнання незаконними актів органів виконавчої влади, інших органів місцевого самоврядування тощо. [5]

Рада в межах своїх повноважень приймає нормативні та інші акти у формі рішень. Акти такої форми приймають і виконавчі комітети ради. Рішення ради приймають на її пленарному засіданні після обговорення більшістю голосів депутатів від загального складу ради (крім деяких випадків, передбачених чинним законодавством). Рішення ради нормативно-правового характеру набувають чинності з дня їх офіційного оприлюднення, якщо радою не встановлено пізніший строк уведення цих рішень у дію.

Рішення виконавчого комітету приймають на його засіданні більшістю голосів від загального складу виконавчого комітету й підписують сільський, селищний, міський голова, голова районної у місті ради. [6]

З урахуванням вище сказаного можна визначити органи місцевого самоврядування як організаційно відокремлену і відносно автономну складову частину єдиного державного апарату України, що являє собою колектив громадян України (одну особу), які мають спеціальний статус, заснований у встановленому законом порядку для виконання завдань і функцій держави, наділених з цією метою відповідними державно-владними повноваженнями, які реалізуються у

визначених законом правових та організаційних формах.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997р.
3. БахрахД. Н. Административное право: Учебник для вузов. - М.,1997.
4. Закон України "Про статус депутатів місцевих рад" від 11 липня 2002 р.
5. Ю. П. Битяк Підручник «Адміністративне право України», Київ, Юрінком, Інтер 2005
6. Драго Р. Административная наука. — М., 1982.

Доцент кафедри теорії та історії
держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент
Здобувач вищої освіти факультету
підготовки фахівців для органів
досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Орлова Олена Олександрівна, Страшко Ольга Владленівна

МІСЦЕ СУДОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ В НАЦІОНАЛЬНІЙ СИСТЕМІ ПРАВА УКРАЇНИ

У вітчизняній юридичній науці довгий час триває дискусія щодо визнання місця та ролі судового прецеденту як джерела права у системі національного права України. Сучасні українські науковці аналізують досвід зарубіжних країн щодо можливості здійснення судової правотворчості в Україні з метою ефективного регулювання суспільних відносин.

Зростання ролі судової практики зумовлено розвитком та ускладненням міжнародних відносин. Зокрема, інтеграційні процеси країн Європи стали поштовхом до зближення та конвергенції правових систем романо-германського та англо-американського типу. Наприкінці ХХ ст. прецедент перетворюється на вторинне джерело права в країнах романо-германської правової системи, про що свідчать, наприклад, рішення Європейського Суду з прав людини.

Потрібно відзначити, що романо-германська правова сім'я включає країни, в яких формальне (позитивне) право склалося на основі римського права. У цій системі на перший план виступають абстрактні норми права як норми суспільної поведінки, що відповідають вимогам справедливості й моралі. Пануючу роль має закон. Система континентального права є закритою системою, в якій норми права встановлюються законодавчою владою.

Традиційними джерелами права в романо-германській правовій сім'ї є нормативно-правовий акт і нормативний договір, хоча це твердження на сучасному етапі вже не є безперечним. Це стосується і сучасної правової системи України.

В юридичній науці судовий прецедент розуміється як документально оформлене рішення судового органу держави з конкретної справи, що є обов'язковим при вирішенні аналогічних справ у майбутньому [1, с.196]. Сутність судового прецеденту полягає в наданні нормативно-правового характеру рішенням суду у конкретній справі. З прецеденту поступово можуть складатися і правові положення законів.

В періодиці звертається увага, що в англо-саксонській правовій системі судовий прецедент за звичаєм грає першорядну роль - він основне формальне джерело права. Однак закон підвищує своє значення в цій системі, одночасно в країнах Європейського континенту спостерігається рух до визнання судового прецеденту в ролі субсидіарного джерела права [2, с.73].

На думку професора О.Скакун, можна вважати, що прецедентне право стало частиною вітчизняного права: судовий прецедент існує де факто, а це є показником судової правотворчості, але воно ще не має офіційного законодавчого визначення. На її думку, затвердженню судового